

TILLÄMPNING AV MILJÖSTYVRNINGSRÅDETS KRITERIER FÖR KEMISK-TEKNISKA PRODUKTER

SÅ HÄR ANVÄNDER DU TILLÄMPNINGSDOKUMENTET

Tillämpningsdokumentet är tänkt att ge lite mer bakgrundsinformation samt tips kring vad man specifikt bör tänka på vid användning av de kriterier som tagits fram för kemisk-tekniska produkter. Dokumentet bör läsas tillsammans med kriterie- och motivedokumenterna.

INNEHÅLL

Bakgrund	2
Att strukturera förfrågningsunderlaget	2
Omfattning	6
Krav och undantag	6
Verifiering och uppföljning	6
Typ av verifikat	7
Tredjepartsverifikation	7
Leverantörsförsäkran	7
Svarsformulär	7
Verifiering av anbud	7
Användning av kemisk-tekniska produkter	8
Fara kontra risk	8
Helhetssyn och systemtänkande	8
Mer information	8

	MILJÖSTYRNINGSRÅDET	DATUM	2011-12-21	SIDOR	2 (8)
	TILLÄMPNING	KEMISK-TEKNISKA PRODUKTER			

BAKGRUND

Miljöstyrningsrådets kriterier för kemisk-tekniska produkter, som har arbetats fram av en expertgrupp bestående av representanter från branschen, upphandlare, myndigheter och intresseorganisationer, innehåller förslag till upphandlingskrav som ska hjälpa upphandlare att ställa krav vid upphandling av miljöanpassade kemisk-tekniska produkter.

Kraven ställs huvudsakligen på produkters och ingående ämnens egenskaper och endast i undantagsfall ställs krav på begränsning av enskilda namngivna ämnen. Tanken med detta förhållningssätt är att stimulera till teknikutveckling så att kemisk-tekniska produkters miljö- och hälsoegenskaper ständigt förbättras. En annan viktig tanke med kriterierna är att kombinera livscykelperspektivet med ett riskperspektiv, dvs. fokusera på aspekter där det finns stor risk för att ingående ämnen och substanser kan ge hälso- eller miljöpåverkan. I några fall anges specifika relevanta undantag från kraven. Kriterierna har även ett klart arbetsmiljöperspektiv.

ATT STRUKTURERA FÖRFRÅGNINGSUNDERLAGET

Nedanstående produktträdsstruktur är framtagen av Branschföreningen för [Industriell och Institutionell Hygien, IIH](#) och kan användas för att strukturera förfrågningsunderlaget. Genom att använda denna struktur undviker den upphandlande organisationen att behöva använda sig av produktnamn för att efterfråga specifika produkter. Samtidigt blir det tydligt för leverantören vad som efterfrågas.

3. Kemisk-tekniska produkter

3.1 Lokalvård

3.1.1 Allrengöringsmedel

3.1.1.1 Manuell användning

3.1.1.1.1 Neutralt

3.1.1.1.2 Alkaliskt

3.1.1.1.3 Surt

3.1.1.2 Maskinell användning

3.1.1.2.1 Neutralt

3.1.1.2.2 Alkaliskt

3.1.1.2.3 Surt

3.1.2 Grovrengöringsmedel

3.1.2.1 Manuell användning

3.1.2.1.1 Neutralt

3.1.2.1.2 Alkaliskt

3.1.2.1.3 Surt

3.1.2.2 Maskinell användning

3.1.2.2.1 Neutralt

3.1.2.2.2 Alkaliskt

3.1.2.2.3 Surt

	MILJÖSTYVRINGSRÅDET	DATUM	2011-12-21	SIDOR	3 (8)
	TILLÄMPNING	KEMISK-TEKNISKA PRODUKTER			

- 3.1.3 Skurmedel
  - 3.1.3.1 Neutralt
  - 3.1.3.2 Alkaliskt
  - 3.1.3.3 Surt
- 3.1.4 Såpa
- 3.1.5 Golvvårdsprodukter
  - 3.1.5.1 Grundpolish
  - 3.1.5.2 Polish
  - 3.1.5.3 Underhållsvax eller -polish
  - 3.1.5.4 Spraypolish eller -vax
  - 3.1.5.5 Tvättvax eller -polish
  - 3.1.5.6 Polishborttagningsmedel
  - 3.1.5.7 Trävax
  - 3.1.5.8 Träolja
  - 3.1.5.9 Stenimpregnering
  - 3.1.5.10 Övriga golvvårdsprodukter
- 3.1.6 Glasputsmedel
- 3.1.7 Kalkborttagningsmedel
- 3.1.8 Sanitetsrengöringsmedel
  - 3.1.8.1 Neutralt
  - 3.1.8.2 Alkaliskt
  - 3.1.8.3 Surt
- 3.1.9 Toalettreningsmedel
  - 3.1.9.1 Neutralt
  - 3.1.9.2 Alkaliskt
  - 3.1.9.3 Surt
- 3.1.10 Fläckborttagningsmedel
- 3.1.11 Doft- och toalettblock
- 3.1.12 Mattrengöringsmedel
- 3.1.13 Möbelrengöringsmedel
- 3.1.14 Antistatmedel
- 3.2 Köks- och diskhygien
  - 3.2.1 Handdiskmedel
    - 3.2.1.1 Flytande
    - 3.2.1.2 Pulver
    - 3.2.1.3 Fast
  - 3.2.2 Maskindiskmedel
    - 3.2.2.1 Automatdoserat
      - 3.2.2.1.1 Flytande
      - 3.2.2.1.2 Pulver/fast
    - 3.2.2.2 Handdoserat
      - 3.2.2.2.1 Flytande
      - 3.2.2.2.2 Pulver
      - 3.2.2.2.3 Tabletter
    - 3.2.2.3 Grovdisk
    - 3.2.2.4 Specialmedel för desinfektorer
  - 3.2.3 Blötlägningsmedel

	MILJÖSTYRNINGSRÅDET	DATUM	2011-12-21	SIDOR	4 (8)
	TILLÄMPNING	KEMISK-TEKNISKA PRODUKTER			

- 3.2.3.1 Med blekmedel
- 3.2.3.2 Utan blekmedel
- 3.2.4 Torkmedel/avrinningsmedel
- 3.2.5 Avkalkningsmedel
- 3.2.6 Ugnsrengöringsmedel
- 3.2.7 Desinfekterande rengöringsmedel
- 3.2.8 Specialprodukter för kök
  - 3.2.8.1 Silverrengöringsmedel
  - 3.2.8.2 Rengöringsmedel för rostfria ytor
- 3.3 Tvätt
  - 3.3.1 Tvättmedel
    - 3.3.1.1 Vittvättmedel
      - 3.3.1.1.1 (Med blekmedel)
      - 3.3.1.1.2 (Utan blekmedel)
    - 3.3.1.2 Kulörtvättmedel
      - 3.3.1.2.1 (Med blekmedel)
      - 3.3.1.2.2 (Utan blekmedel)
    - 3.3.1.3 Fintvättmedel
      - 3.3.1.3.1 Med blekmedel
      - 3.3.1.3.2 Utan blekmedel
    - 3.3.1.4 Specialtvättmedel
      - 3.3.1.4.1 Med blekmedel
      - 3.3.1.4.2 Utan blekmedel
    - 3.3.1.5 Mopptvättmedel
  - 3.3.2 Blekmedel
  - 3.3.3 Tvättförstärkare
  - 3.3.4 Antiklormedel
  - 3.3.5 Ansyrningsmedel
  - 3.3.6 Konditioneringsmedel för textilier
    - 3.3.6.1 Antistatmedel/sköljmedel/mjukmedel
    - 3.3.6.2 Ansyrnings- och antistatmedel i kombination
    - 3.3.6.3 Appreteringsmedel/stärkelse
    - 3.3.6.4 Konserveringsmedel för moppar
    - 3.3.6.5 Impregneringsmedel
- 3.4 Personlig hygien
  - 3.4.1 Tvål
    - 3.4.1.1 Fast
    - 3.4.1.2 Skum/crème/flytande
      - 3.4.1.2.1 Normal
      - 3.4.1.2.2 Bakteriostatisk
        - 3.4.1.2.3 Baktericid
          - 3.4.1.2.3.1 För preoperativt bruk
          - 3.4.1.2.3.2 För övrig användning
        - 3.4.1.2.4 Duschtvål
  - 3.4.2 Handrengöringsmedel för grov smuts
    - 3.4.2.1 Utan slip- och lösningsmedel

	MILJÖSTYRNINGSRÅDET	DATUM	2011-12-21	SIDOR	5 (8)
	TILLÄMPNING	KEMISK-TEKNISKA PRODUKTER			

- 3.4.2.2 Med lösningsmedel
- 3.4.2.3 Med slipmedel
- 3.4.3 Hudkräm
- 3.4.4 Skyddskrämer
- 3.4.5 Hårvårdsmedel
  - 3.4.5.1 Hårschampo
  - 3.4.5.2 Hårbalsam
- 3.4.6 Hygienprodukter, övriga
  - 3.4.6.1 Rakkräm
  - 3.4.6.2 Tandkräm
    - 3.4.6.2.1 Med fluor
    - 3.4.6.2.2 Utan fluor
    - 3.4.6.2.3 För barn
  - 3.4.6.3 Rengöringsmedel för tandproteser
  - 3.4.6.4 Hårborttagningsmedel
- 3.4.7 Hand och huddesinfektionsmedel
  - 3.4.7.1 Handdesinfektionsmedel
  - 3.4.7.2 Huddesinfektionsmedel
- 3.5 Livsmedelshygien
  - 3.5.1 CIP-rengöringsmedel
  - 3.5.2 Gel- och skumrengöringsmedel
  - 3.5.3 Desinfektionsprodukter för livsmedelsindustrin
  - 3.5.4 Maskindisk- och backdiskmedel
  - 3.5.5 Medel för manuell rengöring
  - 3.5.6 Bandsmörjningsmedel
  - 3.5.7 Rengöringsmedel inom lantbruk
  - 3.5.8 Specialprodukter
  - 3.5.9 Membranrengöringsmedel
  - 3.5.10 Flaskdiskmedel
- 3.6 Desinfektion
  - 3.6.1 Ytdesinfektionsmedel
  - 3.6.2 Instrumentdesinfektionsmedel
- 3.7 Fordonsvård
  - 3.7.1 Petroleumbaserade avfettningsmedel
  - 3.7.2 Mikroemulsioner
  - 3.7.3 Vattenbaserade avfettningsmedel
  - 3.7.4 Fordonsschampo
  - 3.7.5 Torkmedel
  - 3.7.6 Vax
- 3.8 Metallrengöring och avfettning
- 4. Övriga produkter
  - 4.1 Luftuppfrysmedel
  - 4.2 Högtrycksrengöringsmedel
  - 4.3 Klotterborttagningsmedel

	MILJÖSTYRNINGSRÅDET	DATUM	2011-12-21	SIDOR	6 (8)
	TILLÄMPNING	KEMISK-TEKNISKA PRODUKTER			

- 4.4 Lösningsmedel
- 4.5 Metallrengöringsmedel
- 4.6 Golvsopspån
- 4.7 Absorberingsmedel för oljespill
- 4.8 Avloppsrensningssmedel
- 4.9 Insektsmedel

OMFATTNING

Den fullständiga omfattningen anges i kriteriedokumentet. Anledningen till att instrumentdesinfektionsmedel inte omfattas är bl.a. att det vid sterilisering av medicinteknisk utrustning ibland krävs kemisk-tekniska produkter som inte kan uppfylla Miljöstyrningsrådets upphandlingskriterier. I vissa fall föreskriver tillverkare av medicinteknisk apparatur att ett specifikt instrumentdesinfektionsmedel ska användas för att garantin ska gälla. Med instrument menas sådana av termolabila material som inte tål konventionella autoklaver, t ex endoskop, tithålsinstrument.

Vid upphandling av instrument/utrustning kan man, genom att specificera i förfrågningsunderlaget att likvärdiga desinfektionsmedel/rengöringsmedel ska kunna användas, undvika att binda upp sig vid ett unikt desinfektions/rengöringsmedel.

KRAV OCH UNDANTAG

Upphandlande organisationer använder de föreslagna kraven på olika sätt. Vissa använder alla krav i en miljöbilaga andra väljer ut en del av kraven, beroende på vilken kravnivå (bas, avancerad eller spjutspets) man vill använda. Viktigt att tänka på om man använder ”klippa-klistra modellen” är att ta med relevanta fotnoter för respektive krav. Kraven kan annars bli ofullständiga och svåra för anbudsgivarna att tolka. Notera också att den administrativa bördan för anbudsgivarna minskar om krav och svarsformulär används i sin helhet enligt Miljöstyrningsrådets förslag.

I förfrågningsunderlaget är det viktigt att ange om det är någon av de efterfrågade produkterna i produktträdstrukturen som undantas något krav. Om den upphandlande organisationen exempelvis vill köpa in en klorerad produkt måste krav B.9. undantas just den positionen eftersom produkten inte kommer uppfylla kravet.

VERIFIERING OCH UPPFÖLJNING

I kriteriedokumentet anges förslag till verifikat för respektive krav. Dessa verifikat kan anbudsgivaren använda sig av för att bevisa att kraven uppfylls. Samtidigt kan den upphandlande organisationen med hjälp av verifikaten också säkerställa att produkterna som levereras verkligen uppfyller de krav som ställts. Uppföljning av ingångna avtal är viktigt för att säkerställa att produkterna uppfyller de ställda kraven under kontraktperioden. Uppföljning kan exempelvis göras genom att stickprovsvis begära in olika former av verifikationer eller genom kontroll av levererade produkter.

	MILJÖSTYRNINGSRÅDET	DATUM	2011-12-21	SIDOR	7 (8)
	TILLÄMPNING	KEMISK-TEKNISKA PRODUKTER			

TYP AV VERIFIKAT

Verifikation/intyg kan utfärdas i olika nivåer och ska vara spårbar till de produkter som upphandlas. Det säkraste och mest trovärdiga är tredjepartsverifikation. I annat fall kan exempelvis en egendeclaration eller en leverantörsförsäkran vara tillräckligt.

TREDJEPARTSVERIFIKATION

En tredjepartsverifikation är t.ex. miljömärkning i enlighet med ISO 14024, certifiering enligt miljöledningssystemet ISO 14001 eller EPD i enlighet med ISO 14025.

LEVERANTÖRSFÖRSÄKRAN

En leverantörsförsäkran bör minst innehålla följande information:

- företagsnamn
- namn och funktion på kontaktperson, vid förfrågan angående leverantörsförsäkran
- identifiering av offererad produkt för leverantörsförsäkran (t.ex. namn, typ, produktionsdatum eller modellbeteckning av en produkt, beskrivning av en process, ledningssystem, person eller organisation och annan relevant information)
- **uttalandet om överensstämmelse av krav (t.ex. ”ovanstående produkt är i överensstämmelse med kraven i följande dokument”)**
- en fullständig och klar lista på de specificerade verifikaten som finns tillgängliga hos leverantören vid en uppföljning
- utfärdandedatum

Den som upprättar ett företagsintyg skall vid förfrågan göra stödande dokumentation tillgänglig för kunden i den utsträckning som är nödvändig för att påvisa att specificerade krav uppfylls.

SVARSFORMULÄR

Det svarsformulär som tillhör kriteriedokumentet har tagits fram för att underlätta för anbudsgivarna att svara på anbud. Genom att använda detta svarsformulär får också den upphandlande organisationen en tydlig överblick över vilka verifikat som leverantören har tillgängliga för att bevisa att de ställda kraven uppfylls.

VERIFIERING AV ANBUD

Att begära in all stödande dokumentation, dvs. verifikaten, från alla anbudsgivare under anbudstiden är inte att rekommendera då detta kan resultera i mycket stora mängder dokument. Istället rekommenderas stickprovskontroller. Vid granskning av dokumentationen vid stickprovskontroll kan leverantörsbesök vara nödvändigt, ifall dokumentationen är av sådan sekretess att de inte kan lämna leverantören, eller för att säkerställa att sådana rutiner finns hos leverantören som garanterar att produkterna håller de specificerade kravnivåerna.

För att bedöma de stödande dokumenten vid stickprovskontroll krävs i allmänhet tillgång till kemisk, toxikologisk/ekotoxikologisk kompetens samt viss kompetens kring

	MILJÖSTYRNINGSRÅDET	DATUM	2011-12-21	SIDOR	8 (8)
	TILLÄMPNING	KEMISK-TEKNISKA PRODUKTER			

lagstiftning hos den upphandlande enheten. Ifall tillgång till expertis saknas hos den upphandlande enheten kan extern hjälp anlitas vid stickprovskontrollerna.

ANVÄNDNING AV KEMISK-TEKNISKA PRODUKTER

Produkter som används professionellt kan hanteras på ett korrekt och säkert sätt, förutsatt att personalen fått nödvändig information eller utbildning och tagit del av den lagstadgade säkerhetsinformationen. Arbetsgivaren har ansvar för att instruktionerna finns tillgängliga och att förebygga kemiska arbetsmiljörisker på arbetsplatsen. I många fall är det viktigt att vid upphandling ställa krav på att leverantören tillhandahåller utbildning och instruktioner om produktens användning.

FARA KONTRA RISK

När det gäller egenskaperna hos kemisk-tekniska produkter är det viktigt att inte bara göra en granskning av faran, alltså produktens så kallade inneboende egenskaper, såsom t ex ingående ämnens toxicitet. Bedömningen behöver kompletteras med en analys av riskerna för hälsa och miljö. Så kan t ex en tillsats av en liten mängd av ett farligt ämne leda till att den totala miljöbelastningen blir mindre, t ex genom att produkten då blir effektiv vid en lägre vattentemperatur.

HELHETSSYN OCH SYSTEMTÄNKANDE

För att som inköpare bidra till en hållbar utveckling när det gäller professionell rengöring, behöver man ha en helhetssyn och ett systemtänkande. Aspekter att ta hänsyn till är doseringsutrustning och doseringskontroll, temperatur, tid, renhetskrav och rengöringsresultat, anpassning av rengöringsprocesser och produkter, fara kontra risk, utbildning, hygienprogram, märkning, service, rådgivning, ytunderhåll etc.

MER INFORMATION

Kemikalieinspektionen (Kemi) är en central tillsynsmyndighet under Miljödepartementet. Kemi:s uppgift är att visa vägen till ett av Sveriges nationella miljömål, en Giffri miljö. För att nå god kemikaliesäkerhet måste alla aktörer skaffa sig kunskap och sprida den, göra goda kemikalieval och hantera kemikalier på ett säkert sätt. Här hittar du regler, råd och tips för en säkrare kemikaliehantering. Se www.kemi.se.

Även branschföreningen IIH har information och utbildningsmaterial om professionell rengöring på sin hemsida, se www.iih.se/dokument.